



SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 422/2023-10

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miroslava Duriša a sudcov Ladislava Duditša a Libora Duľu (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej advokátkou JUDr. Kristínou Panasiukovou, Damborského 3, Nitra, proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 5 Ndc 7/2023 z 27. apríla 2023 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 31. júla 2023 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) č. k. 5 Ndc 7/2023 z 27. apríla 2023 (ďalej aj „uznesenie najvyššieho súdu“ alebo „napadnuté rozhodnutie“). Sťažovateľka navrhuje vysloviť porušenie ňou označených práv, zrušiť uznesenie najvyššieho súdu a vec mu vrátiť na ďalšie konanie.
2. Z obsahu ústavnej sťažnosti a pripojených príloh vyplývajú tieto skutkové okolnosti:
3. V konaní vedenom na Okresnom súde Komárno (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 10 C 11/2022 sa sťažovateľka okrem iného domáhala delegovania označenej veci z okresného súdu na iný všeobecný súd do iného kraja. Tento svoj návrh odôvodnila poukazom na to, že v označenej veci zastával okresný súd okrem funkcie vecne a miestne príslušného súdu určeného na prerokovanie a rozhodnutie predmetnej veci sťažovateľky zároveň aj procesné postavenie žalovaného.

4. Okresný súd sa s návrhom sťažovateľky na prikázanie veci inému všeobecnému súdu z dôvodu vhodnosti nestotožnil a postupom podľa § 39 ods. 3 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) predložil najvyššiemu súdu súvisiaci spisový materiál spolu s návrhom sťažovateľky na prikázanie sporu inému súdu. Okresný súd zastával názor, že dôvody na prikázanie veci podľa § 39 ods. 2 CSP v označenej veci nie sú naplnené, pretože sťažovateľka neoznačila konkrétny všeobecný súd, ktorému navrhuje prikázať predmetný spor, a tiež neuviedla také výnimočné okolnosti, ktoré by odôvodňovali delegáciu sporu inému súdu z dôvodu vhodnosti.

5. Následne najvyšší súd prerokoval návrh sťažovateľky na prikázanie označenej veci inému súdu z dôvodu vhodnosti a dospel k záveru, že podanému návrhu nemožno vyhovieť, pretože na taký procesný postup neboli splnené zákonné podmienky podľa § 39 ods. 2 CSP. Najvyšší súd v napadnutom rozhodnutí uviedol, že v námietke sťažovateľky na prikázanie veci nevidel prvky, ktoré by vykazovali znaky výnimočnosti umožňujúce podanému návrhu vyhovieť. Najvyšší súd ďalej uviedol, že z predloženého spisového materiálu okresného súdu sp. zn. 10 C 11/2022 nezistil ani dôvody na prikázanie veci z dôvodu nutnosti (§ 39 ods. 1 CSP), pričom v tejto súvislosti poukázal na závery vyplývajúce z uznesenia najvyššieho súdu č. k. 3 Nc 14/2010 z 31. mája 2010.

II.

Argumentácia sťažovateľky

6. Sťažovateľka v rámci svojej sťažostnej argumentácie predovšetkým namieta, že uznesenie najvyššieho súdu je „*arbitrárne a zjavne svojvoľné.*“, pričom jej podstatou je, že okresný súd nemôže v označenej veci rozhodovať nestranne, pretože je stranou sporu. Sťažovateľka ďalej tvrdí, že „*[p]rávne zdôvodnenie názoru najvyššieho súdu vyjadrené v napadnutom rozhodnutí vníma... ako nesúladne s podstatou ustanovenia § 39 ods. 2 CSP prikazujúceho súdu návrh na prikázanie veci inému súdu vyhodnotiť komplexne, a to tak vo vzťahu k posúdeniu samotného charakteru konania, ako aj vo vzťahu k posúdeniu pomerov všetkých jeho účastníkov.*“. Podľa sťažovateľky „*[a]rgumentácia najvyššieho súdu nie je ústavne konformná a celkom zjavne zasahuje do [jej] ústavného práva... na súdnu ochranu a spravodlivý proces*“.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

7. Podstatou ústavnej sťažnosti je tvrdené porušenie základného práva sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým rozhodnutím najvyššieho súdu.

8. Najvyšší súd nevyhovel návrhu sťažovateľky na prikázanie veci inému súdu postupom podľa § 39 ods. 2 CSP. Z napadnutého rozhodnutia najvyššieho súdu ďalej vyplýva, že uvedenú námietku sťažovateľky posúdil aj v kontexte kritérií obsiahnutých v § 39 ods. 1 CSP a finálne dospel k záveru, že v okolnostiach veci nie sú prítomné znaky takej výnimočnosti, aby bolo možné podanému návrhu sťažovateľky vyhovieť z dôvodu vhodnosti, pričom absentuje aj okolnosť vylúčenia sudcov dotknutého súdu s konzekvenciou obligatórnej delegácie sporu.

9. Ústavný súd zastáva názor, podľa ktorého skutočnosť, že sťažovateľka podala proti okresnému súdu žalobu, keď okresný súd je zároveň podľa zákonných pravidiel príslušnosti súdom, ktorý ma danú vec prerokovať a rozhodnúť, sama osebe v zásade nezakladá dôvod na pochybnosti o nezáujatosti prípadne neustrannosti sudcov okresného súdu alebo iný dôvod na prikázanie sporu inému súdu.

10. V tejto súvislosti nemožno totiž opomenúť, že jedným z pojmových znakov súdnej moci je individuálna nezávislosť sudcov (čl. 144 ods. 1 ústavy), ktorú je potrebné odlišovať od inštitucionálnej nezávislosti súdov (čl. 141 ods. 1 ústavy). Túto nezávislosť sudcu je potrebné vnímať nielen ako jeho nezávislosť od iných orgánov verejnej moci, ale aj jeho nezávislosť od konkrétneho súdu, na ktorom daný sudca pôsobí.

11. Podústavnou konkretizáciou pravidla vyplývajúceho z čl. 144 ods. 1 ústavy a garantujúceho individuálnu nezávislosť sudcov je predovšetkým § 25 ods. 1 zákona č. 385/2000 Z. z. o sudcoch a príseďiacich a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 385/2000 Z. z.“), podľa ktorého vymenovaním za sudcu vzniká a zánikom funkcie sudcu zaniká osobitný vzťah sudcu k štátu, z ktorého vyplývajú vzájomné práva a povinnosti sudcu a štátu upravené týmto zákonom, pričom za štát v týchto vzťahoch koná ústredný orgán štátnej správy súdov. Sudca je pri výkone svojej funkcie nezávislý a zákony a iné všeobecne záväzné právne predpisy vykladá podľa svojho najlepšieho vedomia a svedomia; rozhoduje nestranné, spravodlivo, bez zbytočných priťahov a len na základe skutočností zistených v súlade so zákonom (§ 2 ods. 2 zákona č. 385/2000 Z. z.).

12. Z už uvedeného vyplýva, že medzi sudcom a súdom, na ktorom daný sudca vykonáva súdnicstvo, nevzniká vzťah vzájomnej závislosti (nejde o zamestnanecký alebo služobný vzťah), ale právny pomer vzniká výlučne medzi sudcom a štátom. Touto vzťahovou konštrukciou je garantovaná individuálna nezávislosť sudcu, ktorá zároveň vytvára predpoklady zaručujúce nestrannosť sudcu aj v prípadoch, keď zákonný sudca rozhoduje o právach a povinnostiach súdu, na ktorom pôsobí, v sporovom súdnom konaní.

13. Z pozície súdu (ktorý rozhoduje prostredníctvom sudcov, prípadne vyšších súdnych úradníkov) je zase potrebné rozlíšiť pozíciu súdu ako štátneho orgánu pri výkone verejnej moci a pozíciu súdu ako subjektu (osoby) so spôsobilosťou byť stranou civilného sporu. V oboch prípadoch je predmetná pozícia označená pojmom „súd“, avšak obsahovo v jej právnom význame je v každom z oboch prípadov v samotnej podstate odlišná.

14. To, samozrejme, nevylučuje, že v individuálnych okolnostiach veci podľa jej špecifik bude zistiteľný dôvod na vylúčenie konkrétneho sudcu, viacerých alebo všetkých sudcov dotknutého súdu alebo na prikázanie veci (sporu) inému súdu tej istej inštalcie z dôvodu vhodnosti. Možno teda finálne sformulovať záver uvedený v nasledujúcich dvoch bodoch:

15. Je potrebné rozlíšiť statusové pozície súdu, a to jednak vo „vrchnostenskom“ ponímaní, teda súd ako subjekt verejnej moci pri výkone súdnicstva prostredníctvom konania a rozhodovania sudcov a vyšších súdnych úradníkov (čl. 142 ústavy), a jednak v „mimovrchnostenskom“ ponímaní, teda súd ako právnická osoba so spôsobilosťou na práva a povinnosti a zároveň s procesnou subjektivitou v civilnom sporovom konaní (§ 61 CSP). Ide o diferenciaciu v právnom postavení síce verbálne rovnako označeného subjektu, ktorý však vystupuje v dvoch kvalitatívne odlišných

pozíciách (obdoba gramatického homonyma), a o zásadný rozdiel oproti situácii, v ktorej by súd preskúmaval svoje vlastné rozhodnutie v konaní o opravnom prostriedku.

Požiadavka na nestrannosť súdu (čl. 141 ods. 1 ústavy a čl. 1 CSP) v zásade eliminuje problém stretu oboch popísaných statusových pozícií (príslušný súd a strana) v sporovom konaní. Znamená to, že príslušnosť súdu nemusí byť v prípade, ak je súd zároveň stranou v spore, bez ďalšieho (nevyhnutne, automaticky) zmenená delegáciou; to platí ako pre nutnú delegáciu (§ 39 ods. 1 CSP) v kontexte obligatórneho vylúčenia všetkých sudcov dotknutého súdu, tak aj pre delegáciu z dôvodu vhodnosti (§ 39 ods. 2 CSP).

16. O zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti možno hovoriť vtedy, keď namietaným postupom alebo namietaným rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok príčinnej súvislosti medzi označeným postupom alebo rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, ktorých porušenie sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť preto možno považovať takú, pri ktorej predbežnom prerokovaní ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, ktorej reálnosť by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, I. ÚS 4/00, II. ÚS 101/03).

17. Vzhľadom na už uvedené ústavný súd neidentifikoval v záveroch formulovaných najvyšším súdom (body 3 až 5 tohto odôvodnenia) arbitrárnosť ani nedostatok náležitého odôvodnenia, ktoré by mohli signalizovať porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa č. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, preto musel postupom podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov ústavnú sťažnosť sťažovateľky odmietnuť ako zjavne neopodstatnenú.

18. Keďže ústavná sťažnosť sťažovateľky bola odmietnutá ako celok už pri jej predbežnom prerokovaní, rozhodovanie o jej ďalších návrhoch v uvedenej veci stratilo opodstatnenie, preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 5. septembra 2023

Miroslav Duriš
predseda senátu